

Representantforslag 150 S

(2010–2011)

fra stortingsrepresentantene Trond Helleland, Michael Tetzschner, Siri A. Meling og Per-Kristian Foss

Dokument 8:150 S (2010–2011)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trond Helleland, Michael Tetzschner, Siri A. Meling og Per-Kristian Foss om å sikre vekstfremmende arbeidsinnvandring

Til Stortinget

Bakgrunn

Behovet og mulighetene for personbevegelser på tvers av landegrensene øker som følge av økt verdenshandel, reduserte transportkostnader, nedbygging av grensehindre og tettere samhandling mellom land. Ulike kulturer kommer i kontakt med hverandre, og ideer, kunnskap og erfaringer utveksles raskere og mer omfattende enn tidligere. Forslagsstillerne mener økt arbeidsinnvandring er et viktig bidrag for å ta denne utviklingen på alvor og utnytte det potensialet som ligger i globaliseringen.

Arbeidsmarkedet vil trolig være preget av økende migrasjon av arbeidstagere og tjenesteytere i årene fremover, men også av større konkurranse om arbeidskraft mellom land. Det å ha en bevisst og helhetlig politikk som sikrer en bærekraftig arbeidsinnvandring, er en av de største politiske utfordringene i årene fremover. Kunnskap og kompetanse, sammen med mangfold i arbeidsstyrken, er avgjørende for innovasjon og næringsutvikling i et stadig mer konkurranseutsatt og internasjonalt arbeids- og næringsliv.

For å opprettholde dagens velferdsnivå og sikre verdiskapning gjennom en levende kunnskapsøkonomi må Norge føre en politikk som gjør landet i stand til å hevde seg internasjonalt i konkurransen om den kompetente arbeidskraft.

Norsk arbeids- og næringsliv vil ha behov for spesialkompetanse for å klare konkurransen med internasjonale selskaper. Det utvidede internasjonale arbeidsmarkedet gir norsk næringsliv økte muligheter til å rekruttere nettopp den nødvendige arbeidskraften.

Hovedmålet for arbeidsinnvandringspolitikken er å legge til rette for at bedrifter og virksomheter kan rekruttere arbeidskraft fra utlandet på en enkel og effektiv måte når de måtte ha behov for det. Samtidig bør rammer og tiltak utformes slik at de gevinstene som følger av arbeidsinnvandring, kan realiseres på en balansert måte for arbeidsgiver, individ og samfunn. Hver enkelt arbeidsinnvandrer skal sikres gode forhold i arbeid og samfunnsnivå for øvrig.

At det er arbeid å få, og at det lønnes godt, er helt avgjørende for om arbeidstagere i andre land vurderer det som aktuelt å søke arbeid i Norge.

Individuelle faktorer som familieforhold, personlige nettverk, jobbmuligheter og muligheter for økt livskvalitet har betydning for migrasjonsstrømmene. Vektleggingen av ulike hensyn varierer etter personlige preferanser og økonomiske, geografiske, sosiale og kulturelle kjennetegn. For eksempel viser undersøkelser at ønsket om høyere inntekt og bedre arbeidsvilkår er viktigere motivasjonsgrunner for migrasjon blant borgere i de nye medlemslandene i EU enn blant borgere i de gamle medlemslandene.

Før finanskrisen bidro arbeidstagere fra andre land med helt nødvendig arbeidskraft i Norge i bl.a. bygge- og verfts-næringene og innen flere servicebransjer. Uten denne ekstra tilgjengelige arbeidskraften ville veksten i norsk økonomi ha bremset opp. Samtidig ser man at flere av disse arbeidsinnvandrerne har slått rot i Norge, og familiene har flyttet etter. Da er det viktig at man får anledning til å lære språket skikkelig, enten gjennom arbeid eller kurs. Språkopplæring er i dag både en rett og en plikt for en rek-

ke innvandrere. Dette bør også bli en rettighet for arbeidsinnvandrere fra EØS-land på ledighet i Norge, og arbeidsledighet bør ikke ekskludere en fra å ta del i språktrening. Slik opplæring vil gi arbeidssøkende innvandrere ytterligere kvalifikasjoner, og kan bidra til at de raskere kommer inn i arbeidslivet dersom de skulle falle utenfor.

I tillegg er det behov for flere tiltak som mer målrettet vil tiltrekke spesiell kompetanse til Norge. Det er ingen selvfølge at den kompetente arbeidskraften søker seg til Norge. Norge betaler relativt lave lønninger for akademikere, spesialister og forskere. Det er viktig å markedsføre Norge for utenlandsk arbeidskraft. Selv om Norge er et attraktivt land for dem med lave kvalifikasjoner, søker de høykvalifiserte seg gjerne dit hvor de får bedre betalt for kompetansen. Forslagsstillerne viser til at den sammenpressede lønnsstrukturen i Norge gjør landet lite attraktivt for de velutdannede. Denne problemstillingen må tas på alvor dersom Norge i fremtiden skal kunne vedlikeholde og videreutvikle velferdssammenfunnet Norge til å bli en kunnskapsnasjon.

I dag er det slik at Norge taper denne konkurransen i forhold til land som USA, Canada og Storbritannia, til tross for at Norge årlig kåres til verdens beste land å bo i. Forslagsstillerne viser til at Norge har en spesialistkvote for å kunne rekruttere kompetanse fra ikke-EU-land. Denne kvoten er på 5 000 personer. Det er et tankekors at en i 2009 kun rekrutterte rundt 1 700 spesialister. Norge er i ferd med å tape den internasjonale konkurransen om kvalifisert arbeidskraft. Dette er urovekkende, særlig i en tid hvor behovet for arbeidskraft i Norge er stort.

I dag er det strenge krav som må være oppfylt for at utenlandske statsborgere som ikke kommer fra EØS-området, skal få arbeidstillatelse. Siden 1975 har Norge hatt en begrenset og regulert innvandring til Norge. Dette innebærer at utlendinger ikke kan flytte til Norge og ta arbeid her, med mindre utlendingen oppfyller vilkårene i en av unntaksbestemmelsene. Alle utlendinger som har til hensikt å ta arbeid eller drive egen virksomhet, må ha arbeidstillatelse.

Arbeidstillatelse kan gis til utlending som er fagutdannet eller har spesielle kvalifikasjoner, dersom disse kvalifikasjonene er absolutt nødvendige for virksomheten hvor utlendingen skal arbeide, og det ikke finnes tilsvarende arbeidskraft i Norge eller i EØS-området. For å få arbeidstillatelse må søkeren i tillegg dokumentere at han/hun kan dekke sine egne utgifter under oppholdet, og være sikret bolig for den tiden søknaden gjelder.

På startet av 2000-tallet vedtok Stortinget en lempning på kravene i den såkalte spesialistbestemmelsen, slik at en utlending også kan få arbeidstillatelse dersom han/hun er fagutdannet eller har spesielle kvalifikasjoner. Tidligere var det et krav at denne

fagutdanningen måtte være på «høyere nivå». Dette var en nødvendig og riktig reform, men det er usikkert om endringene har hatt den ønskede effekt, og Høyre tok allerede den gang til orde for å gå lenger. Forslagsstillerne mener det i større grad bør være opp til den enkelte arbeidsgiver å vurdere om den kompetanse som utlendingen besitter, er tilstrekkelig.

Forslagsstillerne mener derfor at bedrifter bør kunne forhåndsgodkjennes slik at faglærte/spesialister kan påbegynne arbeidet sitt der, mens Utlendingsdirektoratet (UDI) saksbehandler søknaden. Det bør innføres et hurtigsporsystem for forhåndsgodkjente bedrifter. I dagens forskrift er det regulert hvem som kvalifiseres som spesialist for å falle innenfor ordningen. Forslagsstillerne mener derfor at det i større grad bør overlates til arbeidsgiverne/bedriften selv å bedømme hvorvidt en arbeidstager har den rette kompetansen. Det vil fjerne byråkrati og frigjøre ressurser til behandling av mer kompliserte saker.

Forslagsstillerne vil fremheve at saksbehandlingstiden og byråkratiet som møter mennesker som vil jobbe i Norge og bedriftene som trenger arbeidskraft utenfra, er uholdbart. Fra bedrifter meldes det om saksbehandlingstider på opptil 6 måneder for arbeidstagerne fra ikke-EU-land. Dette er en klar ulempe for norske bedrifter som er avhengige av utenlandsk kompetanse. I tillegg er det for mange av de utenlandske arbeidstagerne som kommer hit som spesialister, svært tidkrevende å få tildelt personnummer. Personnummer er en forutsetning for å åpne bankkonto, noe som igjen er et viktig element i det å kunne få utbetalt lønn. Videre får man ikke tildelt fastlege uten personnummer, og svært utfordrende blir det å skaffe forsikring, mobiltelefon etc. Forslagsstillerne vil derfor endre/forenkle prosessen med å søke om, og få tildelt, personnummer for arbeidsinnvandrere.

Arbeidstillatelse som faglært/spesialist kan gis i opptil tre år, men ikke lenger enn arbeidsforholdets varighet. Fornyelse er en svært byråkratisk prosess, som tar mye tid og gir lange perioder med uavklart situasjon og stress for dem det gjelder. Forslagsstillerne mener at denne kontrollvirksomheten må kunne forenkles, spesielt for de bedriftene som forhåndsgodkjennes.

Bare 5 pst. av innvandrerne som søker seg til EU-landene har høyere utdanning eller er faglærte, mot over 50 pst. av dem som får oppholdstillatelse i USA. Forslagsstillerne ønsker i tillegg til vurdering av endringene i dagens system å be regjeringen vurdere en helhetlig endring av arbeidsinnvandringspolitikken gjennom å se på erfaringene EU og USA har gjort seg på feltet. Forslagsstillerne ønsker derfor å vurdere innføringen av et såkalt «Blått kort» lik EU-landene, etter modell fra det amerikanske «Green Card».

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen utrede en modell med forhåndsgodkjenning av bedrifter.
 2. Stortinget ber regjeringen endre reglene for arbeidstillatelse som faglært/spesialist, slik at kravene til kompetanse i større grad bestemmes av arbeidsgiverne.
 3. Stortinget ber regjeringen forenkle prosedyrene for forlengelse/fornyelse av arbeidstillatelser.
 4. Stortinget ber regjeringen vurdere forenkling/
- endring av regelverket for arbeidsinnvandrere fra ikke-EU-land som ønsker å ha ektefelle/barn med til Norge.
5. Stortinget ber regjeringen innføre språkopplæring som en rettighet for ledigmeldte arbeidsinnvandrere fra EØS-land.
 6. Stortinget ber regjeringen fjerne taket på antallet som kommer inn under spesialistkvoten.
 7. Stortinget ber regjeringen vurdere innføringen av «Blått kort» etter modell fra EUs «Blue Card» i Norge.
 8. Stortinget ber regjeringen endre/forenkle prosessen med å søke om å få tildelt personnummer for arbeidsinnvandrere.

26. mai 2011

